

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَعَثَ نَبِيَّهُ فِي خَيْرِ الْقُرُونِ وَاخْتَارَ لَهُ مِنَ الْأَصْحَابِ أَكْمَلَ النَّاسِ عُقُولًا وَأَقْوَمَهُمْ دِينًا وَأَعَزَّرَهُمْ عِلْمًا
وَأَشْجَعَهُمْ قُلُوبًا وَصَلَّى اللَّهُ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

ПАЙҒАМБАРЛАРДАН КЕЙИНГИ ЭНГ АФЗАЛ ИНСОН

Муҳтарам жамоат! Ҳазрати Абу Бакр Сиддиқ разияллоху анху Ислом умматининг энг машҳур зотларидан саналадилар. “Абу Бакр” у зотнинг кунялари бўлиб, исмлари Абдуллоҳ бўлган. Оталарининг исмлари Усмон (кунялари Абу Қуҳофа), оналариники Уммул Хойр. Ота-она томонидан сулолалари Муррада Расулуллоҳ алайҳиссаломнинг сулолалари билан бирлашади. Абу Бакр куняси билан танилган бу буюк зот илк саккиз мусулмоннинг ҳам, Ашараи мубашшаранинг ҳам, Хулафои рошидиннинг ҳам биринчиси бўлдилар.

Ҳазрати Абу Бакр разияллоху анхунинг лақаблари – “Сиддиқ” бўлиб, ушбу лақабни олишларига Расулуллоҳ саллаллоху алайҳи васалламнинг ҳар бир амалларини тасдиқлашга ҳар доим шай турганлари, бундан ташқари Исро ва Меърож ҳодисасини ҳеч қандай тараддудсиз, дарҳол тасдиқлаганлари сабаб бўлган. Шу билан бирга, Абу Бакр Сиддиқ разияллоху анху доимо ўзларига содиқлик – ростгўйликни муҳим асос деб билганлар. Имон масаласида у кишида бирор марта иккиланиш ёки сусткашлик сезилмаган. Шу ва шунга ўхшаш жуда кўп фазилятлар у кишининг “Сиддиқ” деган лақабни олишларига сабаб бўлган.

Абу Бакр разияллоху анху эркаклардан биринчи мусулмон бўлган зот эдилар. Расулуллоҳ саллаллоху алайҳи васаллам:

﴿مَا دَعَوْتُ أَحَدًا إِلَى الْإِسْلَامِ إِلَّا كَانَتْ فِيهِ عِنْدَهُ كِبَوَةٌ، وَنَظَرٌ وَتَرَدُّدٌ، إِلَّا مَا كَانَ مِنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَبِي قُحَافَةَ، مَا عَكَمَ عَنْهُ حِينَ ذَكَرْتُهُ لَهُ، وَمَا تَرَدَّدَ فِيهِ﴾ (رواه الإمام البيهقي في دلائل النبوة)

яъни: **“Кимни Исломга даъват қилган бўлсам, унда иккиланиш, тараддуд ва ўйлаб туриш ҳоллари бўлди. Аммо Абу Бакр ибн Абу Қуҳофага Исломга киришини таклиф қилганимда, тараддудланмади, ўйлаб ҳам ўтирмади”** – деганлар (Имом Байҳақий ривояти).

Демак, биз ҳам бу зотга ўхшаб ростгўй ва Пайғамбаримиз алайҳиссалом айтган гапларга сўссиз амал қиладиган бўлишимиз даркор.

Абу Бакр Сиддиқ разияллоху анху Исломга кирган кунлари уйларида қирқ минг дирҳам маблағлари бор эди. Мадинага ҳижратга чиқаётганларида эса беш минг дирҳамдан бошқа ҳеч нарса қолмаган эди. У зот бор-будларини қулларни озод қилиш ва қийналган мўмин-мусулмонларга ёрдам бериш учун сарфлаган эдилар. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ саллаллоху алайҳи васаллам Абу Бакр Сиддиқ разияллоху анхунинг саховатларини алоҳида васф қилиб: **“Бизга яхшилик қилган ҳар бир қўлнинг мукофотини бермай қўймадик. Фақат Абу Бакр бундан мустасно. Унинг**

бизга қилган шундай яхшиликлари борки, унинг мукофотини Қиёмат куни Аллоҳ таолонинг Ўзи беради. Ҳеч кимнинг моли менга Абу Бакрнинг моли манфаат берганидек манфаат бермаган”, – деганлар (Имом Термизий ривоятлари).

Демак, биз ҳам бу зотга ўхшаб, имконимиз борича динимиз ривожини ва юртимиз ободлигини йўлида молу-давлатимизни сарфласак, жамиятимиздаги етимлар, моддий жиҳатдан қийналган бева-бечораларга хайру саховат қилсак, аини муддао бўлади.

Бошқа бир ҳадиси шарифларида Пайғамбаримиз алайҳиссалом:

﴿أَرْحَمُ أُمَّتِي بِأُمَّتِي أَبُو بَكْرٍ﴾ (رواه الإمام الترمذي)

яъни: **“Умматим ичида умматим учун энг меҳрибони – Абу Бакр дир”,** – дея марҳамат қилганлар (Имом Термизий ривоятлари).

Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анҳу мусулмон бўлганларидан бошлаб, то Набий саллаллоҳу алайҳи васаллам вафот этгунларича, ҳар доим У Зот билан бирга бўлдилар. Набий саллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга ҳижрат қилиш асносида У Зотнинг ғордаги ҳамроҳлари бўлдилар. Ҳазрати Абу Бакр разияллоҳу анҳу билан бирга йўлга чиққанларида, уларнинг изларига тушган мушриклардан сақланиш учун Макка чеккасидаги Савр тоғининг бир ғорига кириб яширинадилар. Душман изкуварлари ғор оғзигача излаб келадилар. Лекин Аллоҳнинг марҳамати билан ғор оғзи ўргимчак тўрлари билан ўралиб қолади. Буни кўриб, улар орқага қайтиб кетадилар. Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анҳу ғор оғзига келиб қолган душманлар Расулulloҳга озор етказишади, деб қаттиқ ҳаяжонланадилар. Шунда Расули Акрам алайҳиссалом тасалли берадилар. Бу ҳақда Аллоҳ таоло Куръони каримда шундай марҳамат қилади:

﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ

اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

яъни: **“Агар сизлар унга (Муҳаммадга) ёрдам қилмасангиз, Аллоҳ (Ўзи) унга ёрдам қилган. Қачонки, уни кофирлар икки кишининг бири сифатида (ватанидан) чиқариб юборганларида, икковлари ғорда туриб, (Муҳаммад) ҳамроҳи (Абу Бакр)га: «Ташвиш чекма! Албатта, Аллоҳ биз билан биргадир!»** – деган эди. Шунда Аллоҳ унга таскин (хотиржамлик) нозил этди ва сизлар кўрмаган лашкарлар билан уни қувватлади ҳамда кофир бўлганлар сўзини тубан қилди. Аллоҳнинг сўзи эса, у юксакдир. Аллоҳ қудратли ва ҳикматли (зот)дир” (Тавба сураси, 40-оят).

Мана шу ояти каримада зикр этилган икки киши – Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ва Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анҳу эканларига барча муфассирлар иттифоқ қилишган. Шу сабабли ким Абу Бакр разияллоҳу анҳунинг саҳоба эканликларини инкор қилса, кофир бўлади, дейилган. Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам Ҳазрати Абу Бакрга:

﴿أَنْتَ صَاحِبِي فِي الْغَارِ، وَصَاحِبِي عَلَى الْخَوْضِ﴾

яъни: **“Сиз ғорда менга ҳамроҳ бўлганингиздек, Ҳавзда ҳам, ҳамроҳим бўласиз”,** – деганлар.

Муҳтарам азизлар! Абу Бакр разияллоҳу анҳу хайрли ишларда доимо саҳобаларнинг энг пешқадами бўлганлар. Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Ким бугун рўзадор бўлиб тонг оттирди?”** – дедилар. Абу Бакр: “Мен”, – дедилар. Сарвари олам яна: **“Ким бугун жанозага қатнашди?”** – дедилар. Абу Бакр: “Мен”, – дедилар. У Зот: **“Ким бугун бирор мускинни таомлантирди?”** – деб сўрадилар. Абу Бакр: “Мен”, – дедилар.

Пайғамбаримиз: **“Ким бугун бирор касални бориб кўрди?”** – дедилар. Абу Бакр: “Мен”, – дедилар. Шунда Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Ушбу ишлар қайси бир кишида жамланган бўлса, у албатта жаннатга киради”**, – дедилар (Имом Муслим ривояти).

Демак, биз ҳам бу зотдан ўрнак олиб, имкон қадар мазкур савобли ишларни ҳар куни амалга оширишимиз мақсадга мувофиқ бўлади.

Абу Бакр разияллоҳу анҳу Пайғамбаримиз алайҳиссаломга энг қаттиқ муҳаббат қилувчи ва энг вафодор саҳобалардан эдилар. Бунга қуйидаги воқеа ҳам очик далолат қилади. Абу Бакр разияллоҳу анҳу ҳикоя қиладилар: “Мадинага ҳижрат қилаётган пайтимиз эди. Жуда ҳам ташна эдим. Сут келтириб, уни Набий саллаллоҳу алайҳи васалламга узатар эканман: “Ичинг ё Расулуллоҳ!” – дедим. Набий саллаллоҳу алайҳи васаллам уни ичдилар ва менинг чанқоғим босилди”. Ушбу воқеада Абу Бакр разияллоҳу анҳунинг Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васалламни қай даражада яхши кўрганлари, У Зотга нисбатан нечоғли фидокорликлари намоён бўлади. Киши қай бир инсонни чин дилдан яхши кўрса, унинг эҳтиёжини ўз эҳтиёжидан устун қўяди. Унга фойда етказишга, ундан зарарни даф қилишга ҳарис бўлади.

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадиси шарифда Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Ҳузуримга Жиброил алайҳиссалом келдилар ва қўлимдан етаклаб бориб, менга умматим кирадиган жаннатнинг эшигини кўрсатдилар”**, – дедилар. Шунда Абу Бакр разияллоҳу анҳу: “Эй Аллоҳнинг Расули, мен ҳам Сиз билан бўлиб уни кўришни жуда ҳам истадим”, – деди. Шунда Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам:

﴿ أَمَا إِنَّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَوْلَ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي ﴾

яъни: **“Эй Абу Бакр, умматим ичидан жаннатга биринчи кирувчи, албатта, сиз бўласиз”**, – дедилар (Имом Абу Довуд ривоятлари).

Бир одам учун бундан ортиқ фазилат бўлмаса керак. Аллоҳ таоло барча умматларга гувоҳ қилган, охирги ва энг афзал уммат бўлган уммати Муҳаммадиянинг ичидан биринчи бўлиб жаннатга кириши Аллоҳ таолонинг охирги ва энг афзал пайғамбари томонидан таъкидланган одамдан ҳам афзал одам бўлмаса керак.

Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анҳу доимо ҳалолликка эътибор берганлар, шубҳали лукмадан ҳам эҳтиёт бўлганлар. Зайд ибн Арқам разияллоҳу анҳу бу ҳақда шундай дейдилар: “Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анҳунинг бир кули бўлиб, у ишлаб бир нарсалар топиб келар эди. Бир кеча ўша қул таом олиб келди. Абу Бакр разияллоҳу анҳу ундан бир лукма еган вақтида, қул у кишига: “Сизга нима бўлди? Ҳар кеча мендан олиб келган нарсаларимни қайси йўл билан топиб келганим ҳақида сўрар эдингиз, бу кеча эса сўрамадингиз?”, – деди.

– Буни ейишга мени очлик мажбур қилди. Буни қайси йўл билан топиб келдинг? – дедилар Абу Бакр разияллоҳу анҳу.

– Жоҳилият пайтида бир қавм олдидан ўтаётиб, уларга афсун қилган эдим. Бу хизматимга улар менга ҳақ беришни ваъда қилишган эди. Бугун уларнинг олдидан ўтиб кетаётсам, тўй бўлаётган экан, ўша ваъда қилган нарсаларини беришди, – деди қул.

– Мени ҳалок қилай дебсан-ку, – дедилар ҳазрати Абу Бакр ва қўлларини оғзиларига тикиб, қусишга ҳаракат қила бошладилар. Еган нарсаси эса чиқмади. У кишига бу нарса фақат сув билан чиқади, дейилди. У киши бир идишда сув олиб

келишларини буюрдилар. Сув келтирилгач, ундан ичиб қусишга уриндилар. Охири еган нарсасини чиқариб ташладилар. Шунда у кишига “Аллоҳ сизга раҳм қилсин, бир лукмани деб шунчалик қиласизми?” – дейишди.

Абу Бакр разияллоҳу анху: “Агар еган нарсам жоним билан қўшилиб чиқадиган бўлганида ҳам, албатта чиқарар эдим. Расулуллоҳ алайҳиссаломнинг: **“Ҳаромдан ўсган ҳар бир жасадга дўззах вожибдир!”** деганларини эшитганман. Ушбу лукмадан жасадимда бирор ўсиш бўлиб қолмасин деб кўрқдим”, – дедилар.

Муҳтарам азизлар! Ҳазрати Абу Бакр разияллоҳу анхунинг пархезларини кўринг-гу, бугунги бизнинг аҳволимизга қаранг! Ҳозирги кунда қайси биримиз ўзимиз истеъмол қилаётган лукмамиз ҳалолдан топилганига бу қадар эътибор бераяпмиз?!

Энг ачинарлиси, ўзини мусулмон санаган айрим кимсалар Аллоҳ ҳаром қилган эшшак гўштини яширинча сотиб, қанчадан-қанча инсонларни лукмасини булғамокда. Ушбу қилган ишлари учун улар Аллоҳнинг ҳузурида аламли азобга қолишларини ўйлашмаяпти. Агар бундай ҳолга эътиборсиз бўлсак, қилаётган ибодатларимизу, хайрли ишларимизнинг бирортаси ҳам мақбул бўлмайди, Аллоҳ сақласин.

Муҳтарам жамоат! Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анху Пайғамбаримиз алайҳиссалом вафотларидан сўнг барча саҳобаларнинг иттифоқи билан мусулмонларнинг йўлбошчиси бўлдилар. У зот ўзларининг икки йил уч ой-у бир ҳафта давом этган халифалик вақтларида Ислом умматининг катта фитнадан сақланиб қолишига сабаб бўлдилар. Турли фитналар бўлиб, кўпчилик диндан қайтганда, қатъиятлилик билан уларни Исломга қайтариш чораларини кўрдилар. Қуръони каримни алоҳида китоб шаклига келтирдилар ва кўплаб диёрларга Ислом дининг кенг ёйилишига хизмат қилдилар. У зот ҳижратнинг ўн учинчи йили жумадул аввал ойида олтмиш уч ёшларида вафот этганлар.

Ҳазрати Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анхунинг насиҳатларидан:

– Аллоҳга энг итоатли киши – Роббига маъсият қилишни ёмон кўрадиган кишидир;

– Фазилатни – тақвода, бойликни – имонда, шарафни тавозеъда топдик;

– Кимда қуйидаги тўрт хислат бўлса, у – Аллоҳнинг энг яхши бандасидир: бошқаларнинг тавба қилганидан севиниш, гуноҳкорнинг кечирилишидан хурсанд бўлиш, ёмонларнинг ислоҳ бўлишларини сўраб дуо қилиш, яхшига ёрдам бериш;

– Ўзинга қабр эмас, қабрга ўзингни ҳозирла;

– Кўп ёлғон ва ҳасаддан қалб қаттиқлашади;

– Зулм, аҳдга вафосизлик ва хийла деб аталган уч ёмон хислат кимда бўлса, унинг зарари айланиб келиб, соҳибига тегади;

– Тўрт нарсани ортга суриш: уйқуни қабрга, роҳатланишни Сирот кўпригига, ўзни оқлашни торозу (ҳисоб-китоб куни)га ва орзу-истакларни жаннатга;

– Бир ҳаромни оғзимга олмаслик учун етмиш ҳалолни тарк этдим.

Аллоҳ таоло ушбу буюк саҳобадан Ўзи рози бўлсин! У зот ҳаёт йўлларини ўрганиб, ҳаётимизга татбиқ қилишимизга барчамизни муваффақ айласин! Қиёмат кунида Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг хавзлари олдида Абу Бакр Сиддиқ разияллоҳу анху билан бирга бўлишни ҳаммамизга насиб этсин! Омин!

Муҳтарам имом-домла! Келгуси жума маърузаси “Пайғамбаримизнинг сўнги васиятлари (Видолашув ҳаждаги хутбалари)” мавзусида бўлади, иншааллоҳ.